

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. Биянка Любчова Торньова, дп
Факултет по Обществено здраве, Медицински университет-Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”

Професионално направление: 7.4. „Обществено здраве“

Докторска програма: „Управление на здравните грижи“

Автор: Златина Иванова Николова - Ранчева

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Катедра: „Акушерски грижи“, ФОЗ, МУ-Пловдив

Тема: „Медико-социални аспекти и очаквани ефекти от цезаровото сечение по желание“

Научни ръководители: доц. Милена Сандева, дм

доц. д-р Николета Парахулева-Рогачева, дм

Рецензията е изготвена на основание на Заповед № Р-4494/06.08.2026г. на Зам.-Ректор НИД на МУ – Пловдив за определяне членовете на научно жури по процедурата.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Златина Николова - Ранчева е зачислена в докторантура на самостоятелна подготовка към катедра „Акушерски грижи” при ФОЗ на МУ– гр. Пловдив със заповед № Р-2125/23.12.2024 г. на Ректора на МУ-Пловдив. В изпълнение на заповед на Зам.-Ректор НИД на 09.07.2025 полага успешно изпит за докторантски минимум. След предварително обсъждане от разширен Катедрен съвет (пр. №7/24.06.2026) и приемане от Факултетен съвет на ФОЗ (пр. №8/14.07.2026) е отчислена с право на защита.

Представеният комплект от документи и материали, свързани и доказващи процесуалната валидност на процедурата, е подготвен прецизно и старателно. Той отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и е в съответствие с Чл.70 (1) от I Раздел - Придобиване на ОНС „Доктор“ и „Доктор на науките“ в МУ – Пловдив от Правилника за академично развитие на МУ-Пловдив.

Декларирам, че нямам конфликт на интереси с автора на дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторант **Златина Николова - Ранчева** придобива висше образование на ОКС „Бакалавър“ с професионална квалификация „Акушерка“ през 2010 г. в Медицински университет - Пловдив, а през 2012 г. и магистърска степен по специалност „Управление на здравните грижи“ във Факултет по Обществено здраве на същия университет.

В периода 2012-2014 г. се обучава в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ и завършва магистърска програма по специалност „Превантивна педагогика”.

Преподавателската си дейност започва през 2021 г. като асистент в катедра „Акушерски грижи“ на ФОЗ при Медицински университет – Пловдив, където работи и до момента.

Докторант Зл. Николова непрекъснато надгражда своите знания и умения. През 2023 г. приключва едногодишната си специализация по Наредба №1 и придобива специалност по „Болнична хигиена, превенция и контрол на инфекциите“.

Владее английски език на много добро ниво и притежава добри компютърни умения.

От предоставените документи стават видни трайните усилия на докторантката да усъвършенства компетентността си в избраната професионална област. Участва в научноизследователски проект „Оценка нивото на стрес при спешни състояния в акушерството в реална клинична и симулационна среда: Ефективност на симулационното обучение и контрол на стреса при спешни акушерски състояния“ /2023-2025 г./ и при разработването на три учебни пособия.

Златина Николова - Ранчева се включва активно в обучението на студентите от специалност „Акушерка“. Провежда учебно – практически занятия и клинична практика. Активно участва в провеждането на семестриални и държавни изпити като член на изпитни комисии.

Член е на Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи (БАПЗГ) и Асоциация на българските акушерки (АБА).

Професионалният опит и квалификация, както и научните интереси на ас. Златина Николова са в пряка концептуална и съдържателна връзка с тематиката на дисертационния труд, което засилва практическата значимост на реализираното изследване.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представеният дисертационен труд е посветен на значим проблем в съвременното здравеопазване, който добива нови теоретични и практически измерения чрез конкретното изследване. Той поставя във фокус медико-социалните аспекти и ефекти от прилагането на цезаровото сечение по желание.

Цезаровото сечение е често използван метод за родоразрешение, който включва раждане на бебето чрез хирургически разрез на корема и матката на бременната жена. То може да спаси живота на майката или бебето в ситуации, когато вагиналното раждане е невъзможно или опасно. В световен мащаб се наблюдава значимо увеличение на прилагането на цезарово сечение, с тенденция това нарастване да продължава. Както всяка оперативна интервенция, така и ЦС носи определен риск от усложнения. Те касаят както майката, така и новороденото дете. Рисковете могат да бъдат дългосрочни или краткосрочни. Тревога буди фактът, че наред с ЦС, което е необходимо от медицинска гледна точка, в много страни се наблюдава увеличение на броя жените, които сами желаят ЦС при липса на показания. Именно това предпоставя актуалността и значимостта на представения дисертационен труд. Относително малко проучвания се фокусират върху механизмите и факторите, водещи до ЦС по желание на майката. Трудът се вписва в по-широкия контекст на необходимостта от преосмисляне на личния

опит и получаването на максимална информация за рисковете и ползите. На пациентите трябва да се гарантира разбиране и най-добра подготовка за взимане на решение.

В този ред, дисертацията на ас. Златина Николова - Ранчева е изключително навременна с важно клинично, практическо и научно значение.

4. Познаване на проблема

Научната осведоменост на докторантката е резултат от задълбочените ѝ познания и богат професионален опит в областта на акушерските грижи.

Авторката познава много добре литературата по темата, адекватно оценява и творчески използва литературния материал. Теоретичните ѝ разсъждения са следствие от проучване на голям брой, подходящо подбрани литературни източници и автори. По този начин, насочеността на теоретичното проучване дава възможност емпиричното изследване да бъде построено върху солидна и научно обоснована теоретична база. Според направената литературна справка, по предложената тема са ползвани 242 литературни източника, от които 12 на кирилица и 230 на латиница. По-голямата част от тях са от последните 10 години и отговарят на изискването за съвременност, и актуалност.

Съдържанието на разработката представя възможностите на докторант Златина Николова да извършва изследователска дейност, да оформя изводи и обосновани предложения с научна и приложна стойност.

5. Методика на изследването

Методологията на проучването е подробно разработена и дава възможност за изследване на всички страни и аспекти на проблема.

Материалът и методиката са описани коректно и включват: обект, предмет и дизайн на проучването. Подробно са представени времето, мястото и етапите на проучване.

Дизайнът на проучването е описан коректно. Приложеният инструментариум, разработен специално за проучването, включва социологически методи – документален, анкетен, интервю и статистически методи.

Проучването е проведено в два етапа. През първия етап е осъществено ретроспективно проучване на извадка от случаи на цезарови сечения (планови и спешни) за тригодишен период (01.01.2021 г. – 31.12.2023 г.). За по-прецизно и точно определяне на медико-социалните фактори на цезаровите сечения е разгледана представителна извадка от случаи за същия период. Използван е документален метод – архивно проучване. Събраната информация е от листовите „История на бременността и раждането“, „История на новороденото“ (за същото раждане) и съответните им „Епикриза на майката“ и „Епикриза на новородено“ (съответно „Етапна епикриза на новороденото“). За тригодишния период (2021 – 2023 г.) са обхванати 609 жени с извършено ЦС и техните новородени. Изследваните случаи са разделени условно на две групи: I - ва група – жени с извършено планово ЦС – 342; II – ра група – жени с извършено спешно ЦС – 267. Анализирани са и общата честота на ЦС в клиниката за периода 2019 - 2023 г.

Вторият етап е базиран на използване на анкетен метод или алтернативно – полуструктурирано интервю. За определяне на „контролна“ група и група „случай“ през

този етап е проведено ретроспективно проучване от типа „случай-контрола“ върху родилки през периода декември 2023 г. – март 2025 г., разпределени в две групи:

I-ва група „случай“ – 210 пациентки след цезарово сечение;

II-ра група „контроли“ – 210 пациентки, родили по вагинален път.

Коректно са описани критериите за включване и изключване през двата етапа на проучването.

Систематизирането, обработката и анализа на първичните данни е реализирано със софтуерния пакет SPSS S v.23. Възприето е ниво на статистическа значимост $p < 0.05$. Приложени са статистическите методи: тест на Колмогоров-Смирнов и тест на Шапиро-Уйлк (Shapiro-Wilk), параметричен анализ - Т-тест; χ^2 – хи-квадрат тест, Mann-Whitney U-test и Kruskal-Wallis Test, логистичен регресионен анализ, бинарен логистичен регресионен анализ, вариационен анализ; графичен анализ. За таблична и графична обработка е използван продукт на Microsoft Office Excel.

Предложената комплексна методика дава възможност за постигане на целта, осигурява представителност на резултатите и е предпоставка за пълноценни изследователски данни и обобщения.

Проучването е одобрено със **Становище на Комисията по Научна етика** към Медицински Университет – Пловдив (Протокол № 1/05.02.2025 г.).

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията е резултат на детайлно проучване на изследвания проблем и анализ на различните му теоретични и практически измерения. Структурирана е съгласно възприетите стандарти и включва въведение, седем глави, изводи, библиография и приложения. Дисертационният труд е написан на от 164 страници, от които 132 са текст по дисертацията, 23 страници библиография и 3 приложения, изложени на 9 страници.

Във въведението с изключителна убедителност докторантката поставя значимостта на разработваната проблематика, мотивира нейния избор и набелязва проблемите, които се изясняват в отделните части. **В първа глава „Литературен обзор“ /3-49стр./** на 46 страници са представени теоретичните основи на дисертационното изследване. Литературният обзор е написан задълбочено, аналитично и показва отличната и систематична информираност на докторант Златина Николова.

Направен е обстоен анализ на цезаровото сечение – същност, индикации и контраиндикации. Специално внимание е отделено на ползите и възможните усложнения при цезаровото сечение. Задълбочено са проучени и анализирани факторите, които са допринесли за нарастване на честотата на ЦС. Литературният обзор завършва с конкретно формулирани изводи, доказващи практическата значимост на дисертационния труд.

Златина Николова-Ранчева е проучила авторитетни източници, свързани с изследвания проблем. Те са цитирани обективно и коректно.

Във втора и трета глави „Цел и задачи“ и „Материали и методи“ /51-59стр./ е представена концепцията на емпиричното изследване. Логично са изведени целта, предвидените задачи за решаване, обект и предмет на наблюдение, логически единици, технически единици и признаците на наблюдение.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана: „Да се проучат и анализират честотата и медико-социалните фактори, оказващи влияние върху цезаровото сечение по ж

е Изведени са шест задачи за постигане на целта, обхващащи всички аспекти на извършената изследователска работа от докторантката.

а Проведено е собствено проучване. Събирането на първичната статистическа информация и анкетното проучване е извършено лично от дисертанта.

и Събраната информация е достатъчна по обем, за да се получат надеждни резултати.

ѓе са умело анализирани и интерпретирани от докторантката в **четвърта глава „Резултати и обсъждане“ /61-126 стр./**. Тази глава представлява същността на дисертационния труд. Открояват се добрите умения на дисертантката за анализ и аргументирани интерпретации на емпиричните данни. На 65 страници аргументирано и оистематично са представени резултатите спрямо поставените задачи.

ч Направен е анализ на тенденциите и регионалните различия на цезаровите сечения в България за периода 2019-2023 г.. В резултат на проведеното проучване авторката стига до извода, че причините за извършване на ЦС са мултифакторни, но сред тях водеща е наличието на предишно ЦС. В повечето случаи за ЦС има повече от една индикация. Данните показват, че в България се наблюдава трайно висок дял на цезаровите сечения на фона на намаляваща раждаемост, като Пловдив е сред областите с най-високи стойности.

т Получените резултати от първия етап на проучването обосновават необходимостта от разработване на стратегии за ограничаване на немедицински обусловените ЦС и насърчаване на информирания избор при раждане.

о Анализът на резултатите от втория етап показва, че личният опит от раждането оказва съществено влияние върху бъдещите предпочитания на жените и върху готовността им да препоръчват определен метод на родоразрешение. Основен фактор за формиране на мнението, относно различните начини на раждане, са медицинските специалисти, докато влиянието на близкото обкръжение е ограничено.

г Получените резултати подкрепят необходимостта от разработване на интервенционен алгоритъм за жени с токофобия, насочен към намаляване на страховете, подобряване на информираността и подпомагане на информирания избор на начин на родоразрешение, което е и една от основните задачи на дисертационното изследване.

ф Данните от проучването са богатото онагледени с 44 фигури и 12 таблици, което поставя достъпен и лесно четивен фундамент на дисертационния труд.

к В отделна глава е представен **Алгоритъм за повлияване на ненужните цезарови сечения**.

и Дисертационният труд завършва с обобщени изводи и препоръки, които са естествено заключение от направеното проучване, получените резултати и тяхната интерпретация. Формулираните препоръки са конкретни и насочени към институциите у нас с цел ограничаване на нивата на ненужни ЦС и ранно откриване на жени в риск. Шези препоръки биха могли да ограничат негативните последици за бременните, родилките, семейството и обществото.

о

в

д

и

в

с

Държа да подчертая, че дисертационният труд е подготвен много старателно от ас. Златина Николова. Прави впечатление, че на всеки етап, след представяне и анализ на получените резултати, се прави обстойно обсъждане, обобщение и заключение.

Работата е стилистично издържана, написана на много добър език и съвременно научно равнище.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Заслужава да бъдат изтъкнати следните по-важни **научни приноси** в настоящата дисертация, които са от научно-теоретичен, научно-приложен и потвърдителен характер:

Научно-теоретични приноси:

- Проведено е ретроспективно, комбинирано епидемиологично медико-социално проучване на факторите, влияещи върху ЦС, както и очакваните ефекти от него в Пловдивски регион.

- За първи път у нас се изследва мнението на родилки, относно начина на родоразрешение по типа „случай-контрола“, чрез анонимна групов а анкета.

Приноси с потвърдителен характер:

- Реализираното проучване потвърждава мултифакторната етиология за повишаващите се нива на оперативни родоразрешения.

- Осъществен е цялостен задълбочен анализ на рисковите фактори за ЦС, като са разгледани подробно очакваните ефекти от него.

Приноси с приложен характер:

- Разработена е анкетна карта за проучване на мнението на родилки, относно предимствата и недостатъците на различните начини на родоразрешение.

Безспорен принос на дисертационния труд е изготвения алгоритъм за ранен скрининг и стратификация на риска от извършване на ненужни ЦС, промяна на нагласите и положително емоционално преживяване на раждането. Това са проблеми, които до този момент не са достатъчно изследвани и решени, което доказва приносния характер на дисертационния труд.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Златина Николова представя 3 научни публикации по темата на дисертационния труд, 2 от които са в списания, реферирани и индексирани в световни бази данни. Тя е водещ автор в две от публикациите, което свидетелства за нейния принос. Резултати от дисертационното проучване са представени и на национални конференции.

Броят и качеството на публикациите напълно съответстват на изискванията на МУ-Пловдив за публична защита и в голяма степен отразяват постигнатите резултати и същността на дисертационното изследване.

9. Лично участие на докторантката

Дисертационният труд показва, че докторант Зл. Николова е извървяла успешен път на изследователско развитие, придобила е опит за провеждане на научни изследвания и интерпретация на получените резултати. Във връзка с това давам висока оценка за личното участие на докторантката в проведеното дисертационно изследване и преценявам като значими и точни формулираните научни приноси и получени резултати.

Не е установено плагиатство.

10. Автореферат

Авторефератът към дисертационния труд е в обем от 50 страници. Оформен е съгласно изискванията и отразява в стегнат вид целите, задачите, използваните методи, постигнатите резултати, направените изводи и препоръки. Заключението ми е, че авторефератът отговаря на всички стандартни изисквания за синтезирано и адекватно представяне на първичния документ, научния текст, както и обективно отразяване на съдържанието на дисертационното изследване.

11. Критични забележки и препоръки

Критични забележки към проведеното изследване и комплект материали нямам. С оглед популяризиране на резултатите от проучването в дисертационния труд, бих препоръчала на ас. Златина Николова - Ранчева издаването на практическо ръководство, посветено на разглежданата проблематика.

12. Лични впечатления

Познавам докторант Златина Николова – Ранчева като студент, докторант и част от академичния състав на ФОЗ и съм с отлични впечатления от нейните личностни и професионални качества. Тя е изключително отговорна, старателна, толерантна и отзивчива в отношенията си с другите. Притежава отлични комуникационни умения и способност за работа в екип.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Златина Николова се отличава с редица достойнства в теоретичен и практико-приложен план – много добре структуриран, ясно дефинирана цел, правилно подбрани методи, критично оценени резултати и прецизно формулирани изводи. Авторката постига целта си и представя убедителни резултати в потвърждение на изследователската постановка.

Считам, че той напълно отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ-Пловдив.

Дисертационният труд показва, че докторант Златина Николова-Ранчева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Изтъкнатите в рецензията достойнства и качества на дисертационния труд са основание да дам своя **положителен вот** и да предложа на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен **„Доктор“** на **Златина Иванова Николова - Ранчева по научна специалност „Управление на здравните грижи“** в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве.

29.09.2026 г.

Пловдив

Рецензент:

проф. Биянка Горнцова дп

Заличено на основание
Чл.5 §1, 6. "В" Регламент (ЕС)2016/679